

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi S. D. i Z. D.
o wznowienie postępowania w sprawie z wniosku I. R.
przy uczestnictwie S. D., Z. D., M. R., M. M., R. R., A. R., M. R. oraz małoletniej M.
R. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego - matkę I. R.
o stwierdzenie zasiedzenia,
zakończonych prawomocnymi postanowieniami Sądu Rejonowego w S. z dnia 3
lutego 2010 r. oraz Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 listopada 2010 r.
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lipca 2014 r.,
zażalenia skarżącego S. D.
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 11 stycznia 2013 r.,

1. oddała zażalenie,

**2. przyznaje adwokat K. S. od Skarbu Państwa - Sądu
Okręgowego w K. kwotę 300 (trzysta) zł tytułem kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi
postępowania S. D. w postępowaniu zażaleniowym, podlegającą
podwyższeniu o należny podatek od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę o wznowienie postępowania, ponieważ nie została ona oparta na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.).

Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, że uczestnicy postępowania S. D. i Z. D. wniesli o wznowienie postępowania w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia zakończonej postanowieniem Sądu Rejonowego w S. . z dnia 3 lutego 2010 r., sygn. akt ... 234/08, od którego zostały wniesione apelacje rozpoznane przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 9 listopada 2010 r., sygn. akt ... 807/10. Jako podstawę wznowienia wskazali nieważność postępowania spowodowaną wydaniem postanowienia przez sąd, w którego składzie uczestniczył sędzia podlegający wyłączeniu z mocy ustawy i pozbawieniem uczestnika postępowania S. D. możliwości działania na skutek prowadzenia sprawy przez pełnomocnika z urzędu w sposób nieprofesjonalny (art. 401 k.p.c.) oraz oparcie postanowienia na dokumencie podrobionym lub przerobionym, który został usunięty z akt sprawy (art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c.) i uzyskaniu postanowienia za pomocą przestępstwa, gdyż przesłuchani w sprawie świadkowie byli naciskani i szykanowani przez sędziego i adwokata J. W. (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Nawiązując do dominującego w orzecznictwie stanowiska, że skarga jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli odpowiada jednej z ustawowych podstaw wznowienia, która w świetle przytoczonych w celu jej uzasadnienia okoliczności rzeczywiście zachodzi, Sąd uznał, że wniesiona przez uczestników postępowania skarga o wznowienie postępowania nie spełnia tego wymagania.

Postępowanie nie jest dotknięte nieważnością. W sprawie nie orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy. Wniosek o wyłączenie sędziego od udziału w sprawie na podstawie art. 49 k.p.c. został - po rozpoznaniu w dwóch instancjach - prawomocnie oddalony; udział tego sędziego w rozpoznaniu sprawy nie uzasadnia zatem omawianej podstawy wznowienia postępowania. Nie doszło także do pozbawienia uczestnika postępowania możliwości działania w sprawie. Reprezentujący S. D. przed Sądem pierwszej instancji ustanowiony dla niego pełnomocnik działał bowiem należycie; uczestniczył w rozprawach, składał wnioski dowodowe, pisma procesowe, wniósł apelację i skargę kasacyjną.

Nie zachodzą także wskazane przez uczestników postępowania podstawy restytucyjne wznowienia postępowania. Podkreślając, że okoliczności przytoczone na ich uzasadnienie stanowiły także postawę nieskutecznych zarzutów podnoszonych w apelacji i skardze kasacyjnej, Sąd zwrócił uwagę, że w wydanych orzeczeniach odniesiono się do kwestii znaczenia w sprawie ustnej nieformalnej umowy dotyczącej kupna części działki nr 1871/1. Domagający się wznowienia postępowania nie przedstawili także wyroku karnego pozwalającego stwierdzić, że postanowienie wydane w postępowaniu, którego wznowienia żądają, zostało uzyskane za pomocą przestępstwa.

W zażaleniu pełnomocnik uczestnika postępowania S. D. wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia albo o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucił, że Sąd przekroczył zakres wstępnej kontroli skargi o wznowienie postępowania, albowiem nie ograniczył jej do ustalenia, czy wskazane podstawy wznowienia zostały sformułowane w sposób odpowiadający ustawowym podstawom wznowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Institucja wznowienia postępowania - jak wyjaśniono w orzecznictwie (por. postanowienie Sąd Najwyższy z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNC 2001, nr 4, poz. 133) - opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Nadzwyczajny charakter tego środka zaskarżenia, skierowanego przeciwko - z wyjątkiem określonym w art. 399 § 2 k.p.c. - prawomocnemu wyrokowi (art. 399 § 1 k.p.c.) albo prawomocnemu postanowieniu orzekającemu co do istoty sprawy (art. 524 § 1 k.p.c.) powoduje, że przywrócenie stanu sprzed zamknięcia ulegającemu wznowieniu postępowania sądowego może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Uwzględniają one konieczność wywołania na nowo procesu dotkniętego brakami formalnymi (nieważnością), bez względu na ich wpływ na rozstrzygnięcie (art. 401 pkt 1 i 2 k.p.c.), właściwe przyczyny restytucyjne (art. 403 k.p.c.) oraz fakt wydania wyroku na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (art. 401¹ k.p.c.).

Po wniesieniu skargi o wznowienie postępowania sąd dokonuje jej kontroli z punktu widzenia zachowania wymagań określonych w art. 409 k.p.c. Obejmuje ona m.in. kontrolę wskazanej w skardze podstawy wznowienia, skarga o wznowienie postępowania nieoparta bowiem na ustawowej podstawie - zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. - ulega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowało się dominujące stanowisko, że do wykazania, iż skarga o wznowienie postępowania została oparta na ustawowej podstawie, nie wystarczy jedynie sformułowanie jej w sposób odpowiadający przepisom art. 401-404 k.p.c. Kontrola podstawy wznowienia obejmuje także ustalenie, czy wskazana w skardze o wznowienie postępowania podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 154, z dnia 30 maja 1996 r., I CRN 101/95, OSNC 1996, nr 10, poz. 138, z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, nie publ., z dnia 6 czerwca 2012 r., IV CZ 38/12, nie publ., z dnia 10 października 2012 r., I CZ 104/12, nie publ. i z dnia 28 maja 2014 r., IV CZ 126/13, nie publ.).

W orzecznictwie można także spotkać wyrażane niekiedy odmienne stanowisko, że kontrola skargi o wznowienie postępowania w zakresie podstawy wznowienia ogranicza się tylko do stwierdzenia, czy została ona sformułowana w sposób odpowiadający ustawowym podstawom wznowienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1998 r., UKN 417/98, OSNP 2000, nr 6, poz. 254 czy z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 50/11, nie publ.) Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę nie podziela jednak tego stanowiska. Pomija ono argument wynikający z art. 410 § 2 k.p.c., który stanowi, że na żądanie sądu skarżący uprawdopodobni okoliczności stwierdzające zachowanie terminu lub dopuszczalności wznowienia, przemawiający na rzecz dominującego w orzecznictwie stanowiska.

Ze względu na powyższe za nieuzasadniony należało uznać zarzut, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 410 § 1 k.p.c., gdyż Sąd nie ograniczył wstępnej kontroli skargi kasacyjnej jedynie do ustalenia,

czy wskazane podstawy wznowienia zostały sformułowane w sposób odpowiadający ustawowym postawom wznowienia.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w pkt 1 sentencji postanowienia (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Orzeczenie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu zostało oparte na § 19 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).